

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uredništvu ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. dopoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Rusijo K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletna K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletna K 36:—.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 497.

V Ljubljani, v petek dne 31. januarja 1913

Leto III.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21 60
polletna	" 10 80
četrtletna	" 5 40
mesečna	" 1 80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26 40
polletna	" 13 20
četrtletna	" 6 60
mesečna	" 2 20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezne številke 8 vln. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravaništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Vojna se nadaljuje.

Premirje je odpovedano. — General Savov ukazuje nadaljevanje boja.

Sofija, 30. januarja. Ministrski svet je sklenil pozvati armadni glavni stan, da odpove premirje z današnjim dnem.

Sofija, 30. januarja. Poveljnik bolgarske armade general Savov je izdal ukaz, ki poziva vojsko, da se pripravi na nov boj.

Balkanski delegati v Londonu so izročili turškim pooblaščenecem noto, s katero so izjavili, da smatrajo mirovno pogajanje za končano. Ta korak je imel navidezno le demonstrativni značaj, kajti nota je izrekala le to, kar je že vsakdo videl; saj so mirovna pogajanja sama od sebe že davno obtičala. Toda teoretična demonstracija je kmalu dobila stvarno vsebino: Bolgarski ministrski svet je sklenil odpovedati premirje.

To naposled še ni vojna za vsako ceno. Od odpovedi premirja do začetka obnovljene vojne pretečejo štirje dnevi, in v tem času bi se na zadnje lahko zgodilo to in ono, kar bi preprečilo sovražni spopad. Vsekakor pomeni bolgarski sklep, s katerim nedvomno soglašajo ostali balkanski zavezniki, da so v Sofiji popolnoma in resno pripravljeni nadaljevati vojno. In v tem trenutku je položaj tak, da res ni pričakovati nič drugega, kakor novo grmenje topov.

Mahmud Ševketova vlada zatrjuje venomer, da želi časten mir. Ali te izjave so popolnoma platonične, dokler stoji mladoturški kabinet na stališču, da ne preda Odrina in otokov. Vrednost Odrina se lahko zelo različno ceni; najbrže ni sam po sebi ne za Turke ne za Bolgare toliko vreden, kolikor pravijo in kolikor je že in še bo veljal boj zaradi njega denarja in krvi. Ali kakor se zdi Turkom iz idealnih razlogov težko prepustiti to trdnjavo sovražniku, tako se zdi Bolgarom nemogoče skleniti mir brez Odrina. Po žrtvah, ki jih je vojna zahtevala od Bolgarov in po vojaških uspehih, ki so jih dosegli, je njih zahteva zelo razumljiva, zakaj pred premirjem se je kazal bolgarski armadi že drug cilj; in če se sklicujejo mladoturki na to, da je Odrin še v turških rokah, lahko odgovarjajo Bolgari, da bi bilo morda že kaj

drugega v njihovih rokah, če ne bi bili dovolili Turkom zaželenega premirja.

Od Bolgarov torej ni na noben način pričakovati, da bi umaknili svojo zahtevo. To so velesile razumele, ko so storile svoj korak v Carigradu in svetovale Kamilovi vladi, naj sklene mir tudi za ceno Odrina. Ker pa sedanji turški kabinet dannadan izjavlja, da ne more in ne more, da ne sme in ne sme izročiti Odrina, češ da bi bil to samomor Turčije, da je z Odrinom spojena čast države, ni videti na obzorju nobene točke, katere bi se moglo še oprijeti upanje na mir.

Seveda je tudi mladoturško stališče razumljivo. Njihova revolta bi se sama obsodila, če bi storila njihova vlada to, kar je hotela storiti Kamilova. Vsa opravičila Enver begovega puča leži v tem, da doseže novi kabinet za Turčijo boljše pogoje, nego jih je mogel doseči Kamilov. To se pravi: Mladoturki morajo gledati, kako bi rešili Odrin.

Ali Bolgari se ne morejo odreči mestu. Vsak stoji na svojem hribu in neizogibna posledica je nov boj. Kako se konča, to je drugo vprašanje.

Velesile so hotele preprečiti to vojno. Namen so imele; zakaj taki pompozni akti kakor skupno izročanje not, se ne delajo le zato, da bi se navidezno nekaj godilo. K vladi poražene države, ki je že skoraj pahnjena iz Evrope, ne hodijo veleposlaniki velikih evropskih sil antišambrirati in se klanjat, pa pričakovati, da Visoka Porta eventualno skomizgne in pravi: »Gospoda, ni mogoče!« Ugled velesil je spojen z uspehi njihovih korakov, zlasti če nastopajo solidarno in takorekoč v imenu vse Evrope.

Namen velesil pa je ostal le namen. Umetnost njihove bahave diplomacije, ki je, žaljubljena sama vase, nastopala, kakor da se suče svetovje okrog nje, je bila diletantizem in kič. Na Balkanu se ji ne morejo niti smejati, ker je njena komičnost bolj vredna ponilovanja kakor smeha.

Vojna je oddala svojo vizitko. In človek se mora vprašati, čemu je olimpijska gospoda v izvezenih frakih poldrug mesec demonstrirala evropski javnosti nekakšno važnost, katere ne bi bilo mogoče najti niti z Diogenovo svetilko. Čemu je bilo treba poslaniške konference v Londonu, čemu skrivnostnih pogajanj med tripelantino in tripelantno, pa med njimi posameznimi udi, čemu teatralnih nastopov, če ve ta čudovita veličina, da ne more nič drugega kakor »prijateljsko« svetovati in da se nikomur ni treba ozirati na njene svete? Čemu je bilo treba evropskega areopaga, če ni znal nič drugega kakor blamirati se?

V Carigradu so si s slovesnim svetom velesil prizgali čubuk, balkanski zavezniki pravijo: Skoda, da smo jih poslušali. In v podeljek ne bomo več slišali škrtanja diplomatovskih peres, ker bo grmenje topov in pokanje pušk glasnejše.

Obžaluje se lahko, da je tako prišlo. Ali dejstva so dejstva. In dejstvo je tudi to, da je slavna diplomacija temeljito zapravila svoj ugled. Ob gromu kanonov ga polagajo v grob. Ali kanoni ne grme njemu na čast.

Ali sem že „Zarij“ pridobil novega naročnika?

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalie.)

Ta javni dokaz nemilosti, ta tajni boj, ki je vihral med Svetim očetom in njegovim kardinalom komornikom prav tako kakor v dobi Pija IX., je navdajal kardinala z ogorčenjem. Nič več ni mogel premagati nagona, da bi govoril, a nedvomno si je dejal, da ima pred sabo zaupnika, zanesljivega človeka, ki vrhutega že jutri odpotuje.

»Mir, sprava! S temi lepimi besedami, ki so tako često prazne resnične modrosti in resnične poguma, se prihaja daleč... Strašna resnica je v tem, da je osemnajst let koncesij Leva XIII. vse v cerkvi omajalo, in da razpade katolicizem, če bo še dolgo vladal, v prah kakor zgradba, če so njeni stebri izpodrovanji.«

Pierra je to zanimalo in ni si mogel kaj, da bi ne ugovarjal, hoteč se poučiti.

»Toda kaj ni zelo pametno ravnal, ni li ščitil dogme in je spravil v nepremagljivo trdnjavo? Z eno besedo, čeprav je navidezno popuščal v mnogih točkah, se je to vendar vedno godilo le v obliki.«

»Oh, da, v obliki!« je kardinal nadaljeval z rastočo strastjo. »Vam kakor vsem drugim je pravil, da po obliki rad popušča, dasi je v stvari neomajen. Obžalovanja vredna beseda, dvoumna diplomacija, če ni enostavno nizka hinavščina! Moja duša se upira takemu oportunistu, takemu jezuitizmu, ki rabi zvijače zoper stoletje, ki je povsem tako, da meče med množice dvom, zmedo gesla »naj se reši, kdor se more!« To je prvi vzrok neozdravljivih porazov, to je strahopetnost, najhujša strahopetnost, to je odmetavanje orožja, da bi bil beg ložji; to je gramzanost, da je človek ves to, kar je,

krinka, sprejeta z nado, da se bo dal svet prevariti, da bo mogoče urediti po izdajstvu k sovražniku in ga uničiti! Ne, ne, oblika je vse v podedovani, neizpremenljivi veri, ki je bila osemnajststo let sem božji zakon, ki je to še danes, in ostane to do konca dni!«

Nič več ni mogel sedeti; vstal je in začel hoditi po sobi gorindol, da je navidezno izpolnil ves tesni prostor s svojo visoko postavo. In zdaj je bil razkladati in strastno obsojati vso vlado, vso politiko Leva XIII.

»Edinstvo, glasovita edinstvo, ki jo hoče povrniti cerkvi, kar so mu vpisovali v tako veliko slavo, ni nič drugega kakor besna, slepa častilakomnost osvojevalca, ki razširja svojo državo, ne da bi se vprašal, če ne bodo novi, podvrženi narodi desorganizirali njegov stari, doslej tako zvesti narod, če ga ne bodo okužili z vsemi zmotami. Kaj, če vstopijo vzhodni razkolniki, pa razkolniki drugih dežel v katoliško cerkev in jo usodepolno izpreme, tako da jo ubijejo, da napravijo iz nje drugo cerkev? Samo ena je modrost: Bodi le to, kar si, ali tak ostani čvrst... In ni li tudi to prevezna zveza z demokracijo, ta politika, ki zadostuje za prokletstvo starodavnega duha papeštva, nevarna in obenem sramotna? Monarhija je božansko pravo; opustiti jo, se pravi nastopiti zoper Boga, mešetariti z republiko, sanjati o grozovitih rešitvi, ki hoče izrabljati blaznost človeka, da bi dosegla zopet večjo oblast nad njim. Vsaka republika je anarhično stanje, in zato je priznanje republike, edino v ta namen, da bi si laskali s sanjami o nemogoči spravi, najhujša napaka, ki omajuje idejo avtoritete, reda, celo vere... Le pogledajte, kaj je storil s svetovnim gospodstvom. Zahteva ga pač še, dela se, kakor da res ne popušča v vprašanju o vrnitvi Rima. Toda ni li v resnici že dovršil izgubo, ni li se mu že definitivno odrekel, ko priznava, da imajo narodi pravico razpolagati s

Za ljudsko pravico!

Budimpešta, 27. januarja.

Boj, ki je vsiljen socialističnemu proletariatu na Ogrskem, je nezasiščen in gotovo brez primere v zgodovini delavskih bojev za politično enakopravnost. Ta boj se vodi z obudovanjem vredne energije polnih deset let brez odihla. Vse ljudske sloje na Ogrskem je pograbil vrtnec, nočen razred in nobena narodnost ne more stati ob strani, zakaj interesi vseh razredov in narodnosti so koncentrirani v boju za volilno reformo.

Dolgo, dolgo je socialna demokracija kot predstaviteljica delavskega razreda sama vodila ta boj, dokler ni to gibanje prevzelo vseh ljudskih slojev in prisililo ostale stranke, da ustanove svoje stališče napram splošni, enaki, neposredni in tajni volilni pravici. Danes je nedvomno ogromna večina politično zrelega ljudstva odločno za pošteno in dalekosežno volilno reformo. Da je tako, je moral proletarijat darovati ogromne žrtve — žrtve z dne 23. maja lanskega leta niso bile ne prve in ne poslednje.

Iz krvi 23. maja umorjenih žrtev je zrasla delavskemu razredu nova sila, ki je zbudila obudovanje vsega civiliziranega sveta in vrgla opozicijske meščanske stranke v povsem novo bojno smer, razrahljala edinstvo večine stranke, elektrizirala vse panoge in skupine gospodarskega življenja, da stoje i veliki kapitalisti, trgovci, rokodelci, kmetje pod vtiskom socialistične propagande, da se postavljajo proti Lukacs-Tiszini reformni osnovi in zahtevajo, da preneha doseganje varanje ljudstva. Kapitalističnemu svetu so prizadale neprestane politične zmene, ki motijo trgovino in produkcijo, skeleče udarce. Kapitalizem potrebuje urejenih razmer, da nemoteno razvija svoje kupčije in posle, da zbira profit in dividende. A nverjen je kapitalistični svet, da se vrnejo urejene razmere le tedaj, ako dobi delavstvo svojo pravico, zato je za tako volilno reformo, ki vsaj deloma potolaži delavske sloje, in je zoper volilno reformo, ki ne more nikogar zadovoljiti in je izziva delavski razred na skrajni odpor.

Da so se tudi meščanski krogi tako ogreli za boj proti Lukacs-Tiszini volilni reformi, je še drug vzrok: sedanja vlada je izdelala nove davčne zakone, ki prinašajo industriji in trgovini znatno povečanje davke, a prizanašajo agrarcem. V tem boju tiči torej tudi nekaj razrednega boja, ki je naperjen proti razrednemu gospodstvu fevdalnih in nefevdalnih veleposestnikov v parlamentu in v vladi.

Glade na davčno reformo je vlada že retirirala in ves javni interes se je koncentriral na volilno reformo. Tega vlada očividno ni pričakovala: njeno grozdiče ni dozorelo, dočim je postalo socialistično delavstvo v boju za splošno volilno pravico deležno vsestranskih simpatij.

Od trenutka, ko je bila zbornici predložena volilna reforma, je od dne do dne naraščal odpor proti njej. Vsebinska njena je premišljena in predrzna provokacija za delavstvo, ki izključuje vsak kompromis. Ta izbruh zlobe in razrednega egoizma je treba uničiti brezpogojno: ako propade, jo neizogibno nadomesti nova in boljše zakonska osnova, dočim bi bil z Lukacs-Tiszinom načrtom — ako bi bil obveljal — nemogočen in brezuspešen za dolgo vrsto let boj za splošno volilno pravico. V taki nedvoumni

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 2. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inerati: enostopna petlirvstica 30 vin., porojen prostor, poslana in reklame 40 vin. Prijemna upravnništvo.

Ne frankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

situaciji se je zbral izredni strankin zbor ogrske socialne demokracije in enodušno, brez najmanjšega ugovora, sklenil splošno politično stavko in pooblastil strankino vodstvo, da ga proglasi v primernem trenutku, da zruši Lukacs-Tiszin načrt volilne reforme in očisti pot za novo, boljše in poštenjšo volilno reformo. Mobilizacija proletariata je sklenjena in se vrši s podvojeno, potrjeno silo.

Ali tudi vlada ne drži križem rok, tudi vlada se pripravlja. I vojaštvo i orožništvo in policija je pripravljena, pripravljene so izjemne odredbe in z vladne strani se usipljejo grožnje, da bo zaprla vse »kolovodje«. Strankino glasilo pa objavlja člane strankinega vodstva, da vlada spozna kolovodje.

Hkrati se razvija tretja akcija: v časopisju, ki sicer podpira vladno stranko, a ni od vlade odvisno, se množe glasovi, da je treba razpravo o volilni reformi odgoditi na — mirnejše čase. Khuen je srečno spravil volilno reformo v odsek — kjer lahko čaka teh boljših časov. Khuenova namera gre očitno za tem, da spelje opozicijske meščanske stranke v odsek, kjer bi načrt prekroji tako, da bi volk ostal sit in koza cela, delavsko ljudstvo pa na ledu, kamor gre osel samo enkrat. Dobilo bi nekaj več, kot mu dajeta Lukacs in Tisza, ampak mnogo manj kot splošno, enako in tajno volilno pravico. Tako bi se z malimi izjemami lepo vsi pobotali in v parlamentu bi zavladal zopet blaženi mir. Tako snujejo in modrujejo. A kako se stvar v resnici razvije, tega ne ve nihče vrag.

Vobče izgleda, kakor da je na Ogrskem vse na glavo postavljeno. Politični svet se sedaj ne deli na več nego na dva tabora: v enem so tisti, ki stoje v vprašanju volilne reforme za Lukacsom in Tiszjo in v drugim oni, ki nasprotujejo njuni volilni reformi. Samo temu je pripisati, da je na kongres stranke, na katerem je bilo 269 delegatov in ki je bil od vseh dosedanjih kongresov ogrske socialno demokratske stranke najlepši, prišel najnespravljivejši nasprotnik Lukacsa in Tisze in gotovo najiskrenjši bojovnik za demokratiziranje Ogrske, Julij Justh, in sedel ni na galerijo, temveč na klopi med člane kongresa. To se najbrž še ni nikjer zgodilo, da bi vodja meščanske stranke prišel na kongres socialistične stranke ter tako očitno manifestiral svoje soglasje z akcijo proletariata. Razmere, ki so na Ogrskem vse na glavo postavile, razlagajo tudi to, kakor navdušeni pozdrav, s katerim je bil sprejet Justh ob svojem vstopu v zborovalno dvorano.

Izredni kongres je pod vtiskom izrednih razmer sklenil politično generalno stavko. Kdaj začne, tega danes še ni mogoče povedati. Morda krenejo mogotci v poslednjem trenutku na drugo pot, da proletariatu ne bo treba poseči po najsičnejšem in najstrašnejšem orožju za izvojevanje svojih političnih pravic. V. B.

Za rezerviste na mejah.

Na torkovi seji poslanske zbornice je poslanec sodrug Gröger interpelliral domobranskega ministra o rezervistih na mejah:

28. decembra sem dobil pismo iz Kotora. V aktivno službovanje vpolkanih rezervistom se godi tam skrajno slabo in hrana je nezadostna. Ni dovolj, da so morali družinski očetje zapustiti svoj poklic in svojo družino, žrtvovati morajo tudi svoje zdravje zaradi nezadostne prehranitve in slabih prebivališč.

neizpremenljivi večnosti svojega božanskega bistva. In dognano je: Omega dne, ko dovoli, da se kdo dotakne le enega njenega kamna njene stavbe, se poruši... Spomnite se na strašni trenutek, ki ga je preživela v dobi tridentinskega koncila. Reformacija jo je bila pravkar silno omajala, disciplina je bila povsod oslabiljena, šege boljbolj nebrzdane; dvigala se je povodenj novotarj, misli, ki jih je vdihaval hudobni duh, nezdravih načrtov, ki jih je ustvarjala prevzetnost v popolni svobodi izpuščenega človeka. In celo mnogo članov koncila je bilo vznemirjenih, okuženih, pripravljenih, da bi glasovali za najblaznejše izpremembe — bil je prvi razkol, ki se je pridruževal razkolu. Če pa se je katoličanstvo v oni kritični dobi vprico tako velike preteče nevarnost rešilo nesreče, je bilo to mogoče le ker je ohranila od Boga navdahnjena večina staro stavbo nedotaknjeno, ker je imela božansko trmo, da se je zaklenila v trdo dogmo, ker ni ničesar popustila, ničesar, ničesar — ne glede na stvar, ne glede na obliko. Dandanašnji položaj gotovo ni hujši kakor v dobi tridentinskega koncila. Pa recimo, da bi bil prav tako slab, pa mi povejte, če ni plemeniteje, pogumnejše in za cerkev bolj sigurno, z vso hrabrostjo kakor nekdanj glasno reči, kaj da je, kaj da je bila in kaj da bo. Zanj ni sreče, ni rešitve kakor v popolni, neizpodbojni suverenosti, in ker je vedno zmagovala z nepopustljivostjo, bi se jo reklo ubiti, če bi jo hoteli spravljati s stoletjem.

Zopet je korakal s svojimi mogočnimi, zamišljenimi koraki po sobi od enega kraja do drugega.

(Dalie.)

Da je čim bolj tako, navajam sledeča mesta iz pisma, ki sem je dobil: »Prav nič ni preskrbljeno ne za stanovanja, ne za hrano. Nekateri rezervisti hodijo tod okoli že osem dni v civilni obleki in nihče od njih ne ve, kdaj in kje da ga bodo preoblekli. Spimo v šatorih. Za posteljo nam služi nekaj slame in tenka odeja. Kadar dežuje, nastane v šatoru močvirje, ki sega do členkov. Barake, ki so bile odločene za prebivanje, počivajo dobro spravljene v skladiščih.

Tukajšnji trgovci nesramno izkoriščajo vojake, a vojaški oblasti se ne zdi vredno, da bi nastopila proti temu. Nekaj zgledov, kako da krađejo trgovci vojakom denar iz žepov: 1 dekagram polimentalskega sira velja 4 vinarje, 1 dekagram brunšviške klobase 4 vinarje, 1 dekagram ogrske slanin 5 vinarjev, 1 dekagram domače navadne slanin 6 vinarjev. Kruh plačujemo še enkrat dražje kakor navadno. Obed — juha, goveje meso, zelje — velja 2 K 40 vin., porcija golaža 70 vinarjev. Menaža za moštvo je nezadostna (opolodne juha, zvečer in zjutraj črna kava). Tako smo izročeni oderu-hom. Nas rezervistov niso nastanili v utrdbi, temveč tvorimo pohodne kompanije. Nihče od nas ne ve, koliko časa da bomo ostali še tukaj. Ta negotovost je strašna. Tukaj ležimo kakor ljuha živina. Odkar sem se zglasil, še nisem slekel obleke.

Iz tega pisma je jasno, kako slabo da se godi vpoklicanim rezervistom na meji. Zato vprašamo gospoda domobranskega ministra:

1. Ali hočete, gospod domobranski minister, preiskati vso zadevo in kar najhitreje poročati zbornici o uspehu svoje preiskave?
2. Kaj hočete, gospod domobranski minister, ukreniti, da se v bodoče preprečijo razmere, kakršne smo razkrili?

Ljubljana in Kranjsko.

— **Žalostno sliko jugoslovanskega liberalizma** je pokazala debata o sestanku vseh naprednih jugoslovanskih strank v monarhiji. Ki ga je pred kratkim sprožil »Slovenski Narod«. Dočim je »Hrvatski Pokret« pozdravil misel, jo je »Srbohran« odklonil s sledečo motivacijo: »Naše mnenje je, da bi bil tak sestanek v današnjih časih neprigoden ali v najboljšem slučaju prezgoden. Predvsem ni verjetno, da bi na takem sestanku bile zastopane srbske skupine iz Bosne, da ne govorimo o Hrvatih, ki so po veliki večini pravaši. Dalje za skupen nastop ne zadošča, da so stranke napredne, temveč je potrebno, da z enakim očesom gledajo na srbsko-hrvaško vprašanje, oziroma, da so prepojene z zavestjo srbsko-hrvaškega narodnega edinstva, kar se vsaj o vseh srbskih »naprednih« strankah ne more trditi. Končno bi bila taka akcija danes tudi s političnega stališča neprigodna in bi v velikem političnem svetu veljala za manifestacijo v prilog avstrijski centralistični politiki. Nekaj drugega je organizirano skupno delo z Dalmatinci, ki pripadajo Hrvatim ali zajednica z bosanskimi Srbi in Hrvati, a povsem drug značaj bi imel sestanek vseh avstrijsko-ogrskih Jugoslovancev. V današnjih razmerah bi bil tak sestanek samo imitacija pravašev (t. j. klerikalne) akcije in bi ga naši nasprotniki izrabljali v svoje svrhe proti nam, a nam ne bi donesel nobene koristi.« Izvajanja »Srbohrana« so stvarno popolnoma zgrešena, zakaj mrtva nedelavnost jugoslovanskega liberalizma stoprav omogočuje avstrijsko centralistično politiko, ki jo propagirajo klerikalni elementi in smrtna pregreha liberalizma je, da brez očitkov prepušča iniciativno v jugoslovanski politiki klerikalcem. Ampak vzlic temu so »Srbohranov« izvajanja zanimiva, ker pokazuje vso razdrapanost, vso razcefranost in neresnost jugoslovanskega liberalizma. Horizontalne liberalne politike, ni širši kot z vaškega zvonika, in ves jugoslovanski liberalizem ni drugega kot pečica lokalnih klik, ki jih ne združuje ne skupna misel, ki jih ne spaja skupna organizacija in ki delajo politiko na lastno pest, kakor zraste ravno na domačem zemljišču posameznih lokalnih veličanstev. Ali ni značilno za jalovost jugoslovanskega liberalizma, ki ima vso narodnost v zakupu, da ne more spraviti v važnem trenutku skupaj sestanka o jugoslovanskem vprašanju in da ga bodo v tem prehiteli — nemško nacionalni »volksrati«?

— **Predpušno veselico** priredi kranjska in škofjeloška podružnica »Vzajemnosti« v nedeljo, dne 2. februarja 1913, v gostilniških prostorih g. Josipa Hafnerja (pri Jožku) na Trati (nasproti škofjeloškega kolodvora). Spored: Godba, srečolvo, šaljiva pošta, ples, korijandoli korzo, maskarada, kotiljonski ples, šaljivi govori in prosta zabava. Začetek ob 2. polpodne. Vstopnina 30 vin. za osebo. Otroci prosti. Ker je čisti dobiček namenjen podružnični knjižnici, se preplačila hvaležno sprejemajo. Na obilen obisk najvjudneje vabi odbor.

— **Iz gledališke pisarne.** V soboto za par veseloigra »Mala čokoladarica« z gospo Kreisso v glavni vlogi. Kapriciozna francoska veseloigra je dosegla povsod najlepše uspehe. V nedeljo popoldne (izven abonma, za lože par) velika ljudska opera »Naskok na mlin«; zvečer za nepar »Mala čokoladarica«. Na pustni tork ob 6. zvečer Offenbachova opereta »Orfej v podzemlju«, doslej obakrat veselo sprejeta.

— **Na »Velikem pustnem korzu«.** Slavčevi maskaradi, edini taki prireditvi v večjem obsegu, bo letos posebno živahno, ker je kratek predpust in jako ugoden dan. Na plesnem redu so poleg primernega števila figuriranih plesov skoro sami valčki kar bodo ljubitelje valčka — in to so skoro vsi plesalci in plesalke — gotovo razveselilo. Da se živahnost na pustnem korzu še poveča, da se izpolnijo tudi odmori med pozameznimi točkami plesnega reda, pri katerem svira slavna Slov. Filharmonija, bode zato skrbela še posebna pustna kmečka godba. Cenjene plesalke opozarjamo na veliko ugodnost na splošno žensko volilno pravico. O nadaljnjih podrobnostih poročamo še.

— **Ustanovni občni zbor** krajevne skupine skontistov, nastavljenec bank, kreditnih za-

voznov, zavarovalnic, hranilnic, posojnic, trgovskih in obrtnih zbornic ter veletrgovin kronavine Kranjske se vrši v nedeljo 2. svečana 1913 ob polu 2. popoldne v restavraciji »Novi svet« (pri Gorsetu) Marije Terezije cesta, Prešernova soba. Vsi tovariši so najvjudneje vabljeni na to važno zborovanje.

— **Podporno društvo trgovskih in podjetniških uslužbencev** v Ljubljani priredi običajno predpušno veselico v hotelu »Ilirija«. Čisti dobiček je namenjen fondu za obolele člane. Odbor vabi vse prijatelje društva na veselico.

— **V. veliki ples** prirede mesarski pomočniki na pustni tork dne 4. februarja 1913 v prostorih »Mestnega doma«. Pri plesu sodeluje ljubljanski sekstet. Začetek točno ob 8. zvečer. Vstopnina 1 K za osebo. Za obilen obisk se najvjudneje priporoča odbor.

— **Umrli so v Ljubljani:** Jernej Fabjan, delavec, 27 let. — Janez Mantinger, hlapec, 24 let. — Frančiška Rajgelj, žena tovarniškega delavca, 29 let. Uršula Briski, poljska duinarica, 54 let.

— **S trebuchom za kruhom.** V sredo se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 7 Hrvatov, nazaj je prišlo pa 30 Macedoncev in 30 Hrvatov. 10 Kočevarjev se je odpeljalo na Dunaj, 15 Hrvatov pa v Buchs.

— **Bivši ljubljanski mestni policijski svetnik Fran Podgoršek umrl.** Iz New-Yorka poročajo: V nemški bolnici v New-Yorku je umrl Franc Podgoršek, star 53 let. Bolehal je že dalj časa na raku v grlu. Pred par dnevi se je podvrget operaciji, ki pa ni mogla preprečiti katastrofe. Pokojnik se je rodil na Štajerskem, ter je po dovršenih študijah stopil v magistratno službo v Ljubljano. Po nedolgem službovanju je dosegel mesto policijskega svetnika, a nadaljne uspehe mu je preprečila znana afera. Pred osmimi leti se je izselil v Ameriko ter bil kake dve leti tuči sodrnik »Glasa Narod«. V stari domovini zapušča očeta, starega nad 80 let.

— **Uropana »lubezen«.** Iz Trnja pri Št. Petru na Krasu poročajo: Tukajšnja klerikalno kliko je zadel precej hud udarec. Eden glavnih klerikalnih veljakov in županski kandidat se je 25. t. m. pregrešil nad svojo služkinjo, ki je moža zavoljo agresivne »lubezne« ovačila sodišču. Z afera se sedaj peča postojnska sodnija.

— **Roparski napad.** Dne 27. t. m. je kmet iz Št. Mihela pri Sv. Petru na Krasu peljal kravo in tele na semenj v Divačo. Domu grede je bil napaden od dšlej neznanih zlikovcev, ki so ga na vratu z nožem ranili in ga oropali. Nezvestnega so roparji nato položili na železniški tir, da izbrisejo zločin. Na srečo je ranjenca našel premikač, ki ga je odstranil s tira in ga otel gotove smrti.

— **Kranjska slika.** Pred par tedni se je priklatil v Loški potok tujec, ki se je izdajal za zdravnika. S svojo premetenostjo je izvajal denar od ljudi. Plombiral je celo zobke, in sicer zob po 20 vin. Za težje ordinacije je zahteval seveda večje plačilo do 10 K. Zdravila je fabriciral tudi sam. Spravil se je tudi na zdravljenje težko obolele družinske matere Antoinje Benčina, ki je pa po zaužitih zdravilih kmalu umrla. Oblasti so sumile, da je omenjeni mazač povzročil hitro smrt ali vsaj pospešil. Truplo se je raztelesilo; prizadete organe so zdravniki oddali v natančno preiskavo, dohtarja samega so pa oddali v zapor. Izdajal se je za sanitnega narednika; zdravil je že več časa po Hrvaškem in po dragarski občini. Orožništvo pa je dognalo sledeče: Zove se Egidij Križaj, rodom Ljubljancem, pristojen v Zgornjo Šiško. Po poklicu je slikar, pri vajah je bil prostak pri pešpolku. Dognalo se je, da je premeten slepar in nevaran tat. Sedaj je v zaporih v Ribnici, kjer bo tudi zaslišan.

— **Pomiloščen morilec.** Pri zadnjem lanskem porotnem zasedanju okrožne sodnije v Novem mestu je bil obsojen na večala Maks Erhardt, doma iz Zgornjega Štajerskega, ker je umoril in oropal dne 24. junija 1912 okolo 80 let staro ženo. Zdal ga je pa cesar pomiloštil in najvišji sodni kot kasacijski dvor ga je obso-dil na 20 let ječe, poostrene vsako leto dne 24. junija s temnico in trdim ležiščem.

— **Strahotna nezgoda.** Iz Dobriča poročajo: 28. t. m. se je v Verbovcu št. 28 pri Lojzetu dogodila grozna nesreča. V hiši za pečjo so gredli dinamit, ki ga rabijo pri napravi nove ceste proti Mirni peči. Domači mlajši sin Janez je prišel od ženitovanjskega voglarjenja ometen od pijače domov. Nekaj časa je ležal v podstrešju, nato je prišel v zapeč. Sedel ali legal je v svoji omamljenosti na dinamit in grozen pok raztrga njega, peč, del hiše in podstrešje. V hiši sta bila dva mala otroka v postelji, zelo sta poškodovana, ker ju je omamila puh in se je strop na nju udrl. Oče je delal pri zgradbi nove ceste, mati je pa šla slučajno po drva za peko. Janezu je odtrgalo obe nogi, srednji del telesa raztrgalo, zgornji del vrglo v stran. Ogenj so omejili.

— **Obsežen koledar** je izdal »Slovenski Ilustrovani Tednik« za svoje naročnike, ki ga dobe zastoni in poštine prosto. Koledar vsebuje poleg običajne koledarske vsebine razne talebe, par pesmi in povesti, tudi zelo mnogo slik in popolen odvetniški tarif, ki bo marsikomu dobrodošel. — Novi naročniki »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« tudi lahko dobe ta koledar.

— **Julij Maggi, društvo z o. z.** Pod to tvrdo se je ustanovilo sredi januarja tega leta novo društvo z o. z. v Brezencu in na Dunaju z osnovnim kapitalom K 2.000.000, ki je vplačan v polni meri: to društvo bo nadalje vodilo tovarniška in trgovinska podjetja v enaki smeri kot prejšnja tvrdka Julij Maggi & Co., Brezenc-Dunaj.

— **Kinematografi »Ideal«.** Danes v petek, dne 31. januarja: Specialni večer. 1. Mikroskop in njega uporaba. (Znanstveno.) 2. Sramežljivost Bonifaca. (Humoreska.) 3. Lajnar. (Drama.) 4. Svoje glavna mladina. (Krasna ameriška veseloigra.) 5. Kralj rudnikov. (Drama v dveh delih. Samo zvečer.) 6. Solčni žarek. (Ko-

micna učinkovitost.) — Jutri, v soboto 1. februarja: Tujska legija. (Učinkovita drama v dveh delih. Pri vseh predstavah.) Dalje: Cesar Viljem na lovu na jelene. V torek: Črna krinka (krasna učinkovitost) in en bojni film.

Stajersko.

— **Hrastnik.** Na pustno nedeljo priredi »Rudarski pevski zbor Hrastnik« veliko ljudsko maskarado v dvorani konsumnega društva. Spored: 1. Nastop mask: Nastopijo udeleženci iz vseh delov sveta, med njimi: Kitajci, Kitajke, Japonci, Turki in Turkinje, Španci in Španjolke, klovni in harlekini in še več drugih zanimivih prijateljev princa Karnevala. Maske bo vodil svetovnoznani klovn »Klemše«. II. Šaljiva pošta. III. Ples. Pri plesu igra godba na lok. Začetek ob 7. zvečer. Vstopnina 40 vinarjev za osebo. Čisti dohodek je namenjen pevskemu zboru. Ker je to prva ljudska maskarada, pričakujemo, da bodo vsi sodrugi kakor tudi prijatelji pevskega zbora posejili prireditev v največjem številu.

— **Šmarje pri Jelšah.** S 1. februarjem bo trg Lemberg izločen iz šmarskega poštnege okraja in dodeljen poštneemu uradu v Podplatu pri Poljčanah.

— **Trda sodba.** Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je zagovarjal te dni 47letni kmetovalec Vincenc Karneker iz ormoške okolice. Pred tremi leti si je izposodil od zakonskih Martina in Uršule Senjar par volov za vožnjo. Vola je prodal in z denarjem odšel v Ameriko, kjer je ostal do decembra lanskega leta. Kakor večina izseljencev se je vrnil iz Kanade domov in se javil ormoškemu sodišču zavoljo svoje golufije. Karnekerja je mariborsko sodišče obsodilo na dva meseca ječe, daši je vola plačal z obrestmi vred z ameriškimi prihranki.

— **Dve delavski nezgodi v Ljubnem.** V sredo zjutraj je zasulo v rovu »Schutzengel« v Seegrubnu rudarja Amanna. Šele po dvanaesturnem napornem delu so ga izkopali. Bil je že mrtev. Rudar se je bil zadušil. Amann zapušča ženo in več nepreskrbljenih otrok. — Ravno isto popoldne je odtrgal stroj 26letnemu mizar-skemu pomočniku Ivanu Weidingerju štiri prste na levi roki. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico.

— **Premog so začeli iskati** v Št. Vidu pri Grobelnem. Podjetje je v rokah neke velike češke premogokopne družbe, ki išče na raznih krajih novih skladov premoga.

— **Smodnik v peč.** Posestnica Jera Guncer v Šmarju pri Jelšah je v lončeni peč svojega stanovanja zakurila. Kmalu je sledilo dvoje močnih pokov. Pri drugem poku je razneslo peč. Nastal bi bil lahko požar, in tudi življenje zakonskih je bilo v nevarnosti. Sumijo, da sta Guncerju sovražna soseda Štefan Žider in Bezdenshek položila v drva smodnik. Orožništvo ju je aretiralo.

Istra.

— **Socializem v Istri.** (Dopis iz Opatije.) V nedeljo popoldne se je vršil v gostilni Miroslava Mauroviča v Mihotičevem velik ljudski shod. Dvorana, ki ima prostora za 200 ljudi, je bila natlačeno polna in večina zbranega ljudstva je morala ostati zunaj na dvorišču. Shod je bil sodni dan za italijansko in slovansko narodnjaško politiko v istrskem deželnem zboru in zlasti deželni poslanec dr. Bokšić je slišal marsikatero bridko. Že pred zborovanjem so ga na cesti obsuli kmetje in delavci s pikrimi opaskami o njegovem delovanju v opatijskem občinskem odboru. Še huje klofote so padale po ubogem Bokšiću na zborovanju. Kot poročevalec je prvi govoril sodr. Mihevc iz Trsta, ki je s krezkimi in jasnimi izjavami raztrgal zagrnjača, za katerimi slepomišljajo nacionalistični poslanci obeh narodnosti in istrskem deželnem zboru. Govornik je pokazal nevzdržnost sedanjih razmer, ko petorica v deželnem odboru brez kontrole in kar na lastno pest zapravlja ljudski denar, kakor se ji zljubi. Istrski deželni zbor je mrtev že dolgo vrsto let in okolo 17 milijonov denarja je v tem času potrošil deželni

Pred novo vojno.

Turčija je odgovorila na noto velesilam. — Polovica Odrina mora ostati turškega. — Odgovor za zaveznike nesprejemljiv.

ODOPOVEDANO PREMIRJE.

Gruić in Rešid.

Pariz, 30. januarja. Dopisnik »Matina« v Londonu je imel priliko, da je bil navzoč, ko je Gruić izročil Rešid paši noto balkanskih pooblaščenec, ki je naznanjala turškim delegatom, da je pogajanje zaključeno. Po njegovem opisu se je odigral prizor zelo na kratko. Gruić je vstopil z noto v roki in je dejal: »Nalog imam od Novakovića, da Vam izročim to izjavo.« Rešid paša je vzel spis, ga razgrnil in prečital. Potem ga je še enkrat prečital, nato je vprašal: »Pričakujejo li gospodje delegati zaveznikov odgovor na svoje sporočilo?« Gruić je napravil gesto, kakor da hoče reči: »Storite, kakor mislite.« Rešid je nadaljeval: »Nota, ki ste mi jo dali, pravi, da je premirje odpovedano. Ali mi morete reči, v kakšnem mislu naj si razlagam to odpoved?« Gruić je odgovoril: »Držite se, prosim, vsebine dokumenta.« Nato je dejal Rešid: »Dobro. Vašo noto pošljem svoji vladi.« Gruić se je poslovil in Rešid ga je spremil do vrat. Nobena beseda se ni več izmenjala. Rešid paša je poklical ostale turške delegate; šifrirali so noto zaveznikov in jo poslali v Carigrad s prošnjo za instrukcije.

Kaj hoče Turčija.

London, 30. januarja. Po vesteh, ki jih je dobil tukajšnji zunanji urad, ne bo odgovor Turčije tako zanikajoč, kakor se je pričakovalo. V izrazih bo zelo miroluben; kar se tiče

odbor brez ustavnega dovoljenja. Ljudstvo zahteva najodločnejše, da se končajo te škandalozne razmere, in je do grla sito nacionalističnih komedij, ki jih uganjajo italijanski kamoristi in slovanski narodnjaki. Dolžnost vlade je, da brez nadaljnjega zavlačevanja skliče deželni zbor in mu predloži v resnici demokratično volilno reformo. Če se bodo iz privilegijev rojeni poslanci kujali in obotavljali, jim bo istrsko ljudstvo že pomagalo naprej. — Za sodr. Mihevcem se je oglasil za besedo deželni poslanec dr. Bokšić, ki je očital poročevalcu, da ni podal natančnega poročila o delovanju istrskega deželnega zbora; na dolgo in široko se je opravičeval, češ da hrvatskih in slovenskih poslancev ne zadene krivda za brezdelnost deželnega zbora in da so krivi samo Italijani. Nato je zahajal običajnega konjička, da socialisti dajejo potuho Italijanom. — Sodr. Mihevc je imel kaj lahko stališče, da je posvetil narodnjaškemu poslancu, katerega je poučil, da ima o delovanju deželnega zbora poročati pravzaprav poslanec svojim volilem. — Nato se je za besedo oglasil gospod dr. Orlovič, kateri je odobral izvajanja socialistov, le socialistična resolucija se mu je zdelo nekoliko preostra. Deželni poslanec dr. Bokšić je postal nervozen in njegova nervoznost (ali slaba vest) je še naraščala, ko mu je sodr. Jakovec bral levite zavoljo njegovih grehov v opatijskem občinskem odboru. Končno je bila z vsemi proti dvema glasovoma sprejeta sledeča resolucija:

»Volilci, zbrani na shodu v gostilni Miroslava Mauroviča v Mihotičevem, pozivljajo c. kr. vlado, da skliče istrski deželni zbor na delovanje in odpravi sedanje neznošno stanje, ki donša istrskemu ljudstvu ogromno gnotno in duševno škodo. Volilci obsojajo demagoško politiko italijanskih in slovanskih poslancev v deželnem zboru.«

Shod, ki je na vse navzoče napravil globok vtisk, je veselo znamenje, da so se tudi istrskemu ljudstvu začele odpirati oči in da je sito demagoških fraz, s katerimi so ga leta in leta pitali Romulovi in Samovi dediči.

Trst.

V soboto 1. februarja 1913 vsi na prvi slovenski socialistični ples v »Delavski domu«, ulica Madonnina 15. Ples prične ob 9. zvečer in bo trajal do 4. drugega dne. Sviraj bo izbran orkester. Čarobna razsvetljava, Razkošje cvetja in zelenja. Cvetlični valčki. Vstopnina 1 K.

— **Na prvi slovenski socialistični ples!** Jutri pojdemo vsi na prvi slovenski socialistični ples v »Delavski domu« ulica Madonnina št. 15. Mnogo bo jutri pripih plesov. Toda zavedni, socialistični delavci si bodo privoščili par uric prijetne zabave v svoji družini v »Delavskem domu«. Poleg zabave bodo s svojo navzočnostjo prispevali tudi v blag izobraževalen namen. Malo je strank, ki bi s tako vneto skrbela za izobražbo ljudstva, kakor mi. V Trstu pa ni gotovo nobenega društva, ki bi tako dosledno in v taki meri vršilo izobraževalno delo kakor Ljudski oder, ki nas vabi jutri na to prvo veliko prireditev slovenskih socialistov. Delo »Ljudskega odra«, knjižnica, čitalnica, predavanja in druge prireditve stanajo mnogo denarja. Vse dosedanje delo pa hoče »Ljudski oder« še pomnožiti in razširiti. Treba je torej, da vsi prispevamo njegovemu plemenitemu delu. Treba je, da izkažemo temu našemu društvu hvaležnost in priznanje in da ga obdarujemo po svojih močeh. Zato v soboto vsi na ples v »Delavski domu«.

— **Železniška zveza Trst-Cervinjan-Benetke.** V Benetkah se je vršila konferenca zastopnikov železnice in sicer južne železnice, državne železnice, italijanske privatne in državne železnice ter zastopnikov tržaške trgovske in obrtne zbornice in zastopnikov mesta Benetke, ki je razpravljala o zbolšanju železniške zveze Trst-Cervinjan-Benetke. Tozadevne resolucije so poslali prizadetim železniškim upravam in avstrijskim in italijanskim ministrstvom.

ourina, misli Porta predlagati, da se mesto in okraj nevtalizira in da dobi posebno upravo, v kateri bi bili tudi internacionalni nadzorniki. V carinskem oziru naj bi bil Odrin z okolice svoboden teritorij. Očividno bi nova turška vlada rada dobila časa in odgovarja tako, da bi se lahko nadaljevalo pogajanje z velesilami.

»Domovina je v nevarnosti!«

Carigrad, 30. januarja. Mladoturki so izdali manifest, s katerim mogočno apelirajo na turška srca. Proglas naznanja, da se je ustanovljal odbor za obrambo dežele, ter pravi nadalje: »Šest stoletij ni bila Turčija v takem težkem položaju kakor sedaj. Domovina je v nevarnosti! Naša dolžnost je, da branimo do zadnjega diha sveto dedščino svojih dedov, vero, domovino, narodnost in svojo čast. Če ne izpolnimo te svoje dolžnosti, nas zadene kletev naših potomcev in obsodba zgodovine. Storili smo odločne sklepe v tem mislu, da ohranimo otomansko suverenost nad Odrinom in otoki, da ohranimo, kolikor je mogoče, svoje pravice in interese tudi v pokrajini, ki jih je zasedel sovražnik. V ta namen prosimo za pomoč vse Otomane in stiskamo vsako roko, ki je pripravljena za rešitev domovine!«

»Zmaga ali častna smrt!«

Pariz, 30. januarja. V razgovoru z nekim dunajskim korespondentom je turški poslanik Rifaat paša dejal: »Pri londonskih pogajanjih je dajala Turčija dokaze največje spravljivosti.

Izjavila je posledice iz položaja, ki je nastal vsled vojnih dogodkov in je bila pripravljena na vse koncesije, ki jih je zahteval ta položaj. Ali ko so naši nasprotniki prekoračili one zahteve, ki so bile opravljene po dogodkih na bojišču, se je dvignila patriotska in vojaška opozicija. Ali ta opozicija je zmerna in častna, in ne preklicuje ničesar, kar je bilo že obljubljeno. Turčija noče nadaljevanja vojne za vsako ceno. Ali ker odpovedujejo naši nasprotniki premirje, mora odločiti bojni sreča. Turčija popolnoma zaupa v svojo hrabro vojsko, ki je zvesta domovini. Glasovi o neredih in armadi so izmišljeni (?), pa tudi če bi bila kakšna nesloga, bi izginila ob prvem poku iz toka. Naši nasprotniki naletijo na vojsko polno najboljšega duha. Turčija zmaga, ali pa propade častno. Preden zagrne topovi, poteče nekoliko dni. Dostoj se upam, da bodo svetu prihranjeni prizori krvavih bojev.

Zavezniki nočejo zavlačevanja.

London, 31. januarja. V krogih balkanskih zaveznikov razlagajo odpoved premirja s tem, da nima Turčija drugega namena, kakor zavlačivati vse sporne zadeve, tako da bi minil najmanjše cel mesec popolnoma neplodno. Tako premirje pa je dražje od vojne, in javno mnenje v balkanskih državah hoče vedeti, pri čem da je. Zavezniki ne smejo dovoliti nobenega zavlačevanja več, in Turki morajo spoznati, da se zavezniki ne bodo dali vleči za nos. Dostoj se poslužiti svete velesile; ali sedaj je bila odpoved premirja edino sredstvo, da se razjasni položaj.

Mladoturški upi.

Carigrad, 30. januarja. V mladoturških krogih zatrjujejo, da je najbolje, če se obnovi vojna, češ da ne bo potem le Odrin ohranjen, ampak da bodo morali balkanski zavezniki tudi svoje ostale zahteve zelo zmanjšati. Kadar se zopet prične vojna, se baje ni bati nobene nesloge med vojaštvom. Do resnih neredov bi morda lahko prišlo, če bi se sklenil mir; ali vojna bo utrdila edinstvo armade in stališče vlade. Finančni položaj države res ni stisnjen, ali mladoturški so prepričani, da dobi vlada lahko na Nemškem toliko denarja, kolikor ga bo potrebovala.

KRVAVI SPORI PRI ČATALDŽI.

Pariz, 31. januarja. »Matin« ima iz Carigrada poročilo, da se opazuje v vojaških vrstah odkar je Mahmud Ševket prevzel vlado, velika razburjenost in da se množe pri Čataldži krvavi prizori. Vesti o prevratu na Visoki Porti so došli v tabor pri Čataldži ponoči od četrtke na petek. Takoj nato so se sešli častniki, pripadajoči vojaški ligi, pri Faud paši in so sestavili sporočilo za velikega vezirja, od katerega so zahtevali, da kaznuje morilce Nazima, ki je bil bati po smrti zadet še z 32 sunki bodal, ter da demisionira z vsem kabinetom. Ali ko so čitali načrt tega spisa, soudri v sobo mladoturški častniki z revolverji v rokah in so zahtevali, da se liberalni oficirji razidejo. Vnel se je divji boj, v katerem je bilo 42 častnikov deloma ubitih, deloma pa ranjenih. Liberalni častniki so potem razdelili med vojaštvo proglase, v katerih so bili opisani razlogi, umora Nazim paše in vojakov pozvani, naj strmoglavijo Mahmud pašo in mladoturke. Zaradi teh reči je bilo mnogo vojaških sestankov, vsled katerih so bili krvavi spopadi nezgibni. Mnogo ranjenih so pripeljali z železnico in z avtomobili v Carigrad, več kakor 180 pa v Sv. Stefan. Cirkaški bataljoni, ki so pristaši ubitega Nazima, prisegajo, da bodo maščevali njegovo smrt.

Mladoturška akcija pri Čataldži.

Pariz, 31. januarja. Mladoturški komite je zaradi krvavih dogodkov pri Čataldži sklical izredno sejo, na kateri je sklenil poslati Talaat bega in Enver bega v tabor, da pomirita vojaštvo in poišče ta hujšaka. Toda zaradi groženj, ki sta jih dobila, sta zadnjo uro odpovedala potovanje. Komite zahteva zdaj od vlade, da najde sredstva za pomirbo vojakov.

Upor je razširjen.

Pariz, 31. januarja. Uporno gibanje, ki se je pojavilo pri Čataldži, je razširjeno tudi med drugimi četami. V Anakoj Ravaku ob vходу v Črno morje je dobilo tak obseg, da so morali razorožiti čete in jih nadomestiti z drugimi. Tudi v Dardanelah se zdi, da se razširja resen upor.

Demoralizirana vojska.

Milan, 31. januarja. »Corriera della sera« javlja po pariškem »New York Herald«, da se potrjujejo vesti o krvavih dogodkih v turški armadi pri Čataldži. Demoralizacija vojske pri Čataldži in čet okrog Carigada se tako širi, da se je bati notranje vojne. Vojaki iz trapezonskega okraja vprašujejo glasno, kje je Nazim paša skrit in ne verjamejo, da je mrtev. Rekruti iz Anatolije, ki so v Peru in v azijskem Sakru, odkrito rebelirajo in zahtevajo, da jih pošljejo domov.

Pariz, 31. januarja. »N. Y. H.« javlja, da se je 15.000 Cirkasov uprlo in je prišlo do velikega prelivanja krvi. Tudi med četami, ki tabore ob Dardanelah, so se zgodili veliki neredi. Jasno je, da morajo zavezniki izriniti sedanji moment, če hočejo nadaljevati vojno.

Mahmud Ševket roti vojake.

Carigrad, 31. januarja. Veliki vezir je izdal proklamacijo, v kateri roti vojake, da naj zaupajo vladi, ki bo znala ohraniti Odrin in ščititi vojaško čast ter vitalne interese turškega naroda.

ENVER BEG.

Carigrad, 31. januarja. Enver beg je prosil velikega vezirja, naj ga premesti zopet v Berlin.

ODPOVED PREMIRJA.

Sofija, 31. januarja. Bolgarska vlada je snoči razposlala svojim poslanstvom sledečo okrožnico: Nocoj ob 7. je bilo odpovedano premirje, tako da se orlično voine operacije zopet

dne 21. januarja ob 7. zvečer. (Pravoslavni 21. januar je naš 3. februar.) Glavni stan je izdal ukaz, da se tuji vojaški atašeji in vojni dopisniki ne pripuste na bojišče in se jim ne da dovoljenje za prosto potovanje po Bolgarski.

Carigrad, 31. januarja. Uradno se razglašča, da so zavezniki snoči ob 7. odpovedali premirje.

Nova vojna.

Berlin, 31. januarja. V bolgarskih krogih, ki imajo stike s svojo vlado, zagotavljajo, da ni dvomiti o nadaljevanju vojne. Najbrže ne bo ob začetku večjih operacij pred Čataldžo. Prvi smoter zaveznikov je zavzeje Odrina. Zavezniki so popolnoma složni. Konflikt z Rumunijo ne izbruhne in še bolj neutemeljeno je turško upanje v avstrijsko-rusko vojno. Tudi druga balkanska vojna bo nedvomno lokalizirana.

TURŠKI ODGOVOR.

Carigrad, 31. januarja. Turčija je izročila ob pol 5. popoldne avstroogrskega poslaniku Pallavicinju odgovor na noto velesil.

Vsebina turške note.

Carigrad, 31. januarja. Turška nota je zelo obširna in zelo zmerna. Glede na Odrin pravi: »Porta vztraja na tem, da ji ostane oni del Odrina, v katerem so sveti kraji muslimanov. Pripravljena pa je odstopiti Bolgarski desni breg Marice (torej tudi kos Odrina). Kar se tiče otokov želi Turčija iz strateških obzirov ohraniti svojo suverenost nad onimi, ki leže v bližini turške obale. Velesilam pa prepušča, da določijo vlado za te otoke. Turčija jemlje na znanje obljubo, da bodo velesile podpirale razvoj dežele. Na koncu ponavlja nota razloge, ki jo silijo, da vztraja na onem delu Odrina, v katerem so Turkom sveta mesta. Pripravljena pa je, razrušiti utrdbe.

Zamuda turške note.

Carigrad, 31. januarja. Turški zunanji minister se je pripeljal že opoldne do avstrijskega poslanstva, da bi izročil noto Visoki Porti. Ali tam je pristopil k njemu brat velikega vezirja, in mu je nekaj povedal. Minister se je takoj vrnil v avtomobilu. Baje je šlo za velike izpremembe.

Berlin, 31. januarja. »Voss. Ztg.« javlja, da je veliki vezir včeraj proti popoldneu ustmeno naznanil grofu Pallavicinju vsebino turške note. Pallavicini mu je nasvetoval nekatere izpremembe. Od avstrijskega poslanstva se je veliki vezir odpeljal k ruskemu poslaniku Giersu.

TURŠKI ODGOVOR NESPREJEMLJIV.

London, 31. januarja. Dr. Danev je v imenu balkanskih delegatov izjavil, da turški odgovor ne more služiti za podlago pogajanj. Odrin in egejski otoki bi se morali predati pred začetkom vojne. Prvi strel izpremeni pogoje zaveznikov.

ZAVEZNICI SLOŽNI.

London, 31. januarja. Venizelos izjavlja, da so vse spekulacije na neslogo med zavezniki zgrešene. Med premirjem se je edinstvo balkanskih držav še utrdilo. Zavezniki niso držali križem rok. Združeni generalni štab je izdelal vse načrte za nadaljevanje vojne. Turčija je ravnala tako, da je morala izzvati novo vojno, in zdaj se zavezniki ne bodo dali več ustaviti. Vojna se lahko zaključi s tem, da bo zadnji Turk izgnan iz Evrope.

VELESILE.

Kelmorajn, 31. januarja. »Köln. Ztg.« javlja iz Berlina, da velesile nimajo namena napraviti v Carigradu kakšne nove korake. Na podlagi turškega odgovora bodo najbrže mogoča nova pogajanja med Turčijo in velesilami. Obžalovati je, da niso balkanski zavezniki enako potrpežljivi kakor velesile.

SRBIJA ZAHTEVA ZDRAVNIKOV.

Curli, 31. januarja. Iz Beograda je prišla telegrafična prošnja na Rdeči križ za pet do šest zdravnikov in za večje število bolniških streljajk.

Francoski zrakoplovci v srbski armadi.

Pariz, 31. januarja. Znani zrakoplovec Vedrines je s svojim bratom in z drugimi aviatiki odpotoval v Beograd, da se udeleži vojne na srbski strani.

Vojni material za Srbijo.

Solon, 30. januarja. V nedeljo sta dve grški ladji pripeljali iz Marzela za Srbe 120 brozostrelnih topov, 800 ton pušk in municije za topove ter 600 ton drugega vojnega materiala.

ZRAKOPLOV NAD BELGRADOM.

Lipsko, 31. januarja. »Leipz. N. N.« javlja iz Beograda, da je srbski generalni štab izdal povelje, da se strelja na vsak zrakoplov, ki leta nad srbskim teritorijem. Mine ob donavskem obrežju, ki so jih bili vsled Ugronovega posredovanja odstranili, so zopet v večjem številu položene.

ARMENCI IŠČEJO ZAŠČITO.

Berlin, 30. januarja. »Post« javlja iz Odese, da so Armeni v Bitlisu, Vanu in Musu prosili ruske konzule za zaščito, ker je njih življenje v nevarnosti. Turške oblasti pravijo, da bodo storile, kar morejo, za varnost, ali anarhija, katero izzivajo Kurdi, dela velikanske težave.

KOKOVCEV JE OPTIMIST.

Peterburg, 30. januarja. Na včerajšnjem banketu je ministrski predsednik Kokovcev izrazil svoje prepričanje, da se evropski mir ne bo motil.

SIJAJNA ZMAGA SOCIALNIH DEMOKRATOV V DUNAJSKEM NOVM MESTU.

Dunajsko Novo mesto, 31. januarja. Pri občinskih volitvah iz drugega razreda, kjer je predpisan dohodninski davek 50 kron, so dobili

socialni demokrati četrtino oddanih glasov in dva mandata od 10. Dostoj je izvoljenih 30 občinskih svetovalcev, od teh je 12 socialnih demokratov.

SLEPARSTVA V PULJSKI OBČINI.

Rovinj, 31. januarja. Včeraj se je nadaljevalo zaslišavanje obtoženega Galanteja, ki priznava sleparstva. Državni pravdnik je izjavil, da je tudi zoper bivšega župana Varetona in občinskega svetnika Petricha uvedena preiskava zaradi uradnega poverjenja.

MLADOČEHI V OPOZICIJI.

Praga, 31. januarja. Mladočeško strankino vodstvo poziva Čelhe z okrožnico, naj izstopijo iz vladne večine.

NEZAUPNICA NEMŠKEMU KANCELARJU.

Berlin, 30. januarja. Danes je bilo v nemškem državnem zboru glasovanje o včerajšnjem predlogu Poljakov, ki pravi, da se postopanje kancelarja o razlastitvi poljskih posestev ne vjema z naziranjem državnega zbora. Glasovanje je bilo poimensko. Predlog je bil sprejet z 213 proti 97 glasovi, 43 poslancev se je zdržalo glasovanja. Za predlog, ki pomeni nezaupnico, so glasovali socialni demokrati, Poljaki in centum.

Nemški državni zbor pred razpustom?

Berlin, 31. januarja. Za obsežne militaristične zahteve najbrže ne bo dobila vlada večine. Konservativci in liberalci bodo najbrže glasovali za zahteve, a ne tvorijo večine. Socialni demokrati so proti militarističnim zahtevam, zato je sedaj odločitev pri centum. Ako bodo vojaške zahteve odklonjene, bo najbrže nemški državni zbor razpuščen.

ANGLEŠKA MORNARICA.

London, 31. januarja. Mornariški proračun za bodoče leto bo znašal 46 do 47 milionov funtov, t. j. okrog 2 miliona funtov več kakor zadnji.

BOJI V TIBETU.

Šangaj, 29. januarja. Med četami v Batangu je izbruhnil upor. Kitajci so bili pri Litangu poraženi. Generala Ču, ki je korakal proti severu, so Tibetanci ujeli in ubili. Litanski okraj je v rokah Tibetancev.

PESNIK BELZA UMRL.

Lvov, 30. januarja. Poljski pesnik Belza je včeraj umrl v starosti 65. let. Belza je bil zelo priljubljen med ljudstvom.

Zakon o kužnih boleznih.

Razprave poslanske zbornice.

Dunaj, 30. januarja 1913.

Poslanska zbornica je danes v drugem branju sprejela zakon o kužnih boleznih. Splošno je obveljal odsekov načrt, le o kazenskih določbah za prestopke zoper novi zakon so bili sprejeti predlogi manjšine, ki zmanjšujejo kazni. Zavlačevalni predlog »Poljskega kola«, da se zakon pchnovno vrne odseku, je bil odklonjen z ogromno večino. Tretje branje se je moralo odložiti na eno prihodnjih sej, ker so razen Poljakov ugovarjale vse agrarne stranke: da so se tega zavlačevalnega manevra udeležili tudi slovenski klerikalci, ki se očitno ne upajo ustavljati koristnemu in potrebnemu zakonu, je skoro odveč omenjati. Tretje branje, ki se izvrši prihodnje dni, ima zgolj formalen pomen in je zakon, ki ustvarja pravno podlago za uspešno obrambo in za boj zoper kužne bolezni, danes zagotovljen. Križeva pot tega zakonskega načrta razkrija vso avstrijsko mizerijo; izdelan in zrel je bil načrt že jeseni, ampak meščanski demagogi so vzdignili velik hrup zoper zakon, češ da določa obvezno cepjenje, in meščanska večina ga je vrnila odseku. Vzlic temu, da je odsek ugodil skoro vsem zahtevam, iz trte izvita opozicija ni prenehala in vodili so jo to pot poljski poslanci iz Galičije, ki je od kužne nevarnosti najbolj ogrožena in je zdravstveno najbolj zanemarjena. S kakšno resnobo obdelavata meščanska večina in vlada važno vprašanje ljudskega zdravja, kaže okoliščina, da sta postavili zakon o kužnih boleznih na dnevni red le kot mašilo, ker barantanje o novih davkih še ni končano. Dočim je ta gospoda v odseku z brezprimerno naglo odobrila zvišanje davka na žganje, hodi okolo vrole kaše in razprave o reformi dohodninskega davka, ki nalaga imovitim ljudem nekaj novih bremen, se vlečejo kakor megla. Predvsem se krčevito upirajo določbi, ki določuje davčni oblasti vpogled v njihove računске knjige, in trdovratno branijo svojo pravico do milijonskih davčnih golfufij — vzlic zagotovili, da ostanejo dosedanj denarji defravdantje nezakaznovani. Socialni demokrati so v boju z davčnimi razbojniki že dosegli majhen uspeh: vlada je nameravala vtihotapiti v finančni odsek zakon na zvižalce; ker so se socialni demokrati poslanci uprli temu nezakonitemu postopanju se je premislila in napoveduje, da vložiti tozadevno predlogo prihodnje dni zbornici.

136. seja: Predsednik otvori sejo ob 11. dopoldne. Generalni govornik

dr. Adler (socialni demokrat)

zavrača ugovore in pomisleke, s katerimi krošnjarijo nasprotniki epidemijskega zakona.

Sramota

Je, če je v zbornici poslanec, ki predlaga, da se zakon vrne odseku. To je pusta demagogija. Dr. Adler zavrača predlog kršč. socialca dr. Jerzabka, da se izolirajo samo bolniki in sumljive osebe, ki nimajo pristrejšja, ker je strogo in pametno izoliranje v zasebnih stanovanjih nemogoče. Nesprejemljivi so predlogi kršč. soc. Potzingerja, ki hoče znižati določene globe

in kazni. Država, ki pošilja človeka, če je v skrajni bedi izmaknil žemljo, v ječo, ne sme biti sentimentalna, kedar je ogroženo življenje velike množice. Socialni demokrati nismo zagovorniki strogih kazni, ampak tukaj gre

za zdravje in za življenje.

Položaj zahteva, da resigniramo na marsikak koristen predlog, da ne spravimo vsega zakona v nevarnost.

Poročevalec dr. Michl (nem. nac.) toplo priporoča uzakonitev načrta.

Glasovanje.

Nato je bil z ogromno večino odklonjen zavlačevalni predlog Poljakov in večina izpreminjavalnih predlogov. Obveljal je skoro do celga odsekov načrt s pomočjo socialnih demokratov, velik del vladnih strank (Poljakov, del krščanskih socialcev) je glasoval proti zakonu. O predlogu poročevalca, da se takoj izvrši tudi tretje branje, je krščanski socialc dr. Schraflil zahteval ugotovitev glasov. Vzlic apelu sodruga Seitzja se je tretje branje odložilo na eno prihodnjih sej.

Za delovodje, paznike in aspirante v tobačnih tovarnah.

Poročevalec Glöckel (socialni demokrat) je poročal o svojem predlogu, da vlada čimprej zakonito uredi službene, plačilne in napredovalne razmere navedenih kategorij, predvsem 35letno službeno dobo in zenačenje paznikov z državnimi uslužbenci ter delovodij z državnimi poduradniki.

Vladno stališče.

Sekcijski načelnik Marck izjavlja v imenu vlade, da je pač pripravljena urediti te razmere, ampak z naredbenim potom, in tudi ne v višini, ki jo zahteva poročevalec.

Domobranski minister o mobilizaciji rezervistov.

Domobranski minister Georgi odgovarja na razne interpelacije, da bo rezervistom ta doba všteta kot ena ali dve vojaški vaji, priznava nekaj slučajev trpinčenja vojakov in sporoča, da je bilo več oficirjev zato kaznovanih.

Posl. Breiter omenja v vprašanju na predsednika, da so na jug pozvani rezervisti jako slabo oblečeni in obuti in da trpe pod vsakovrstnim mrčesom in mrazom, ker nočujejo v nezadostnih šotorih. Enake pritožbe prihajajo tudi z ruske meje.

Na knccu seje predlaga predsednik

prihodnjo sejo

za ponedeljek z naslednjim dnevnim redom: 1. Tretje branje epidemijskega zakona. 2. Prvo branje zakona v varstvo pekovskih delavcev. 3. Prvo branje krošnjarske predloge. 4. Prvo branje socialno demokratične predloge o delovnem času in zapiranju trgovin.

Predlog sodr. Seitzja, da se vrši prihodnja seja jutri, je bil odklonjen in je obveljal predsednikov predlog.

ODPRAVA DELAVSKE KNJIŽICE.

Socialno politični odsek je načelno sklenil, da se nadomesti delavska knjižica z legitimacijo, in naročil pododseku, da izdela tozadeven zakonski načrt.

FINANČNI ODSEK.

Strah davčnih sleparjev.

Finančni odsek je nadaljeval razpravo o reformi osebnega davka. Načelnik odseka je dobil nič manj kot 242 (!!) peticij, ki se izrekajo vse zoper vpogled davčnih oblasti v trgovske knjige.

SEJA STAREŠINSTVA.

Starešinstvo poslanske zbornice se je danes opoldne bavilo s poljsko zahtevo, da se vrne zakon o kužnih boleznih zdravstvenemu odseku.

Sodr. Seitz pobija zahtevo poljskega kola in poziva Poljake, če imajo pogum, da odkrito nastopijo proti zakonu. Nadalje predlaga, da se zakon v varstvo pekovskih delavcev izroči odseku brez prvega branja, čemur nasprotujejo doslej nemški nacionalci.

Italijanski poslanci zahtevajo sklicanje proračunskega odseka, da nadaljujejo razpravo o ustanovitvi italijanske pravne fakultete.

Novice.

* Vlak raztrgal vojaka. Iz Lugosa na Ogrskem poročajo: V nedeljo se je pripetila tukaj strahotna nezgoda. Železniški most je stržil nadomestni rezervist od 61. pehotnega polka, Stefan Berta. Prezrl je prihod ekspresnega vlaka. Stroj ga je zgrabil in zagnal z vso silo ob železni steber mostu. Glava se je preklala, život je prišel pod kolesa, ki so ga raztrgala.

* Nepravi dedič. Lansko leto je umrl grof Nikolaj Wolanski, ki je zapustil več milijonov. Za njegovo dedščino se je vnel hud prepir med sorodniki. Ta prepir je izkoristil 44letni krojaški pomočnik Jožef Wolanski in zahteval tudi del dedščine, češ da je nezakonski sin rajnega grofa. Dejal je, da je njegova mati grofica Wolanska. Iskal je denar pri lahkovernih ljudih, da bi lahko sodnijsko nastopil za dedščino. Kupil je v Badnu pri Dunaju popolnoma opravljen vilo za 750.000 kron, ne da bi bil en vinar plačal zanj. Takoj po nakupu si je izposodil 150.000 kron. Sedaj so pa prišli na sled njegovim sleparijam in ga aretirali na Dunaju.

* Golfuf in zažigalec. Stavbeni podjetnik Pallos iz Ludimpešte, ki so ga aretirali, ker je golfufal za več milijonov, ima na vesti tudi več požigov. Imel je opekarno, ki jo je v teku treh mesecev dvakrat zažgal. Seveda je bila zavarovana za visoke vsote.

* Tragedija vroletarske družine. Dninar Stefan Fleck v Budimpešti je več tednov zaman iskal dela. To ga je tako užalostilo, da je

sklenil umoriti sebe in svojega sina. V nedeljo zvečer, ko je odšla žena z doma, je ustrelil najprej 13letnega sina, nato pa še sebe. Deček je bil takoj mrtev, njega pa so v brezupnem stanju prepeljali v bolnišnico. Flecko je bilo najhujše to, da je preživljala vso družino njegova žena, ki je bila služkinja.

Usodepolno božično darilo. Štiriletna hčerka hotelirja Puffa v Geri je dobila o božiču v dar majhen štedilnik in kuhinjsko posodo. Na štedilniku se je moglo res kuhati s špiritom. Čudna igrača! Malo dekletce se je igralo, pri tem pa prevrglo štedilnik, na katerem je gorel špirit. Špirit se je zlijal po dekličini obleki in naslednji trenotek je že bila vsa v plamenu. Prepreden je prišla pomoč, je bilo dete tako ožgano, da je kmalu nato v strašnih bolečinah umrlo.

Pet delavcev pod žarečim ogljem. Iz Most na Češkem poročajo: V rovu Eleonora se je zgodila strahotna nezgoda. Pet delavcev je zasul visok kup žarečega oglja. Takoj so bili na mestu nezgode rešili in odkopali delavce. Eden je bil mrtev, ostali štirje imajo pa tako nevarne opekline, da najbrže ne bodo okrevali. Truplo mrtvega delavca je popolnoma zogljenilo. O vzrokih strahotne nezgode se še ne vedo podrobno.

Pravi sneg v sobi. V Petrogradu so priridili zařavo, ker je bila dvorana natlačena z gosti. Je nastala v njej tolika vročina, da je neka gospa padla v nezavest. Ker so bile okenske šipe zamrznjene, da se niso dale odpreti, je neki častnik dvignil buteljko in z njo razbil šipo, da bi prodrla nekoliko zraka v dvorano. In glej čudež! Naenkrat je začel v sobi izza stropa nalezavati sneg. To je pa popolnoma naraven pojav. Ledeni zrak, ki je namreč skozi razbito šipo naglo prodrl v pretoplo dvorano, je zgostil paro tak, da je v obliki snežink padala na goste.

Tovarna se je zrušila v Mac Kinleyju. Razvaline so padle na sosedno hišo, kjer je bila trgovina in jo tudi podrla. Hiša, v kateri je bila trgovina, se je vnela. Osem oseb je bilo ob življenju, petnajst je pa bilo težko ranjenih.

Sijajne avstrijske finance. »Fremdenblatt« poroča, da namerava naša vojna uprava v Nemčiji kupiti en Zeppelinov zrakoplov. Do meseca marca bo razpolagalo zračno brodovje avstrijske armade z nad 50 aeroplani. Potem ni čudno, da se vlada tako peha za novimi davki.

»Uboaga« cerkev. V Smihovu je umrl župnik Svehla. Zapustil je: praškemu nadškofu 90.000 K, 40.000 K redemptoristom v Plznu in smihovski župniji tudi 40.000 K, 70.000 K za zgradbo cerkve v Smihovu, 98.000 K svojim sorodnikom, 48.000 K češkim klerikalnim družtvom.

Pekel otrok.

Iz Pariza poročajo:

Eden najostudnejših zločinov, ki jih ima na vesti kapitalizem, pehač se za čim večjim dobičkom, je brezdomno ta, da se otroci uporabljajo za delo po tovarnah in delavnicah, da se ravna z njimi kakor s sužnji. Tudi francoska meščanska republika ni še izpremenila prav nič teh razmer in vse fraze o demokratični in socialni republiki so le prevara. Vsi socialno-politični zakoni so brezmočni v očigled brutalnemu izkoriščevanju podjetnikov in popuščanju oblasti. V steklarski industriji cvete najbolj izkoriščanje otrok. Upeljano imajo tudi obsežno priganjanje vajencev, pri katerem jim pomagajo farške posredovalnice, ki priganjajo tovarnarju uboge dečke. Ker pa tovarnarjem še ne zadostujejo otroci francoskih proletarskih družin, so razvili tudi obširno trgovino s španskimi otroci, ki se lahko meri v svoji okrutnosti s trgovino deklet. Agentje, takozvani »padroni«, pokupijo pri španskih starših, ki so zašli v bedo, otroke. Da se ognejo obmejnim stražam, jih utihotapijo čez mejo, preskrbe jim napačne listine in jih prodajo francoskim podjetnikom. Na listinah je seveda napisano, da so dečki dosegli zakonito minimalno starostno dobo. Francoski podjetniki vedo čisto dobro, če vzemo na delo devetletnega dečka, da so kršili zakon; ali kaj jih to briga, saj je na listini zapisano, da je deček star štirinajst let in obrtni nadzornik jim ne more ničesar. Agentje pa preskrbe vajencem stanovanje in hrano, a jim zato pobere ves zaslužek, da ne ostane dečkom niti vinar in je vsak beg izključen.

Sodnijsko postopanje, ki je uvedeno sedaj proti nekaterim od teh »padronov«, ostro razkriva lopovski početje teh agentov. Da se je to početje razkrilo, to zasluo ima pariški komite za varstvo otrok, družba, pri kateri je tudi mnogo socialistov. Vsled ovadbe tega društva je državno pravdnštvo odredilo preiskavo 8. novembra 1912 v steklarskih tovarnah bra-

tov Legras. Tovarne so v pariških predmestjih. V tovarnah so dobili 30 španskih dečkov v povprečni starosti 12 let. Na dečkih so se poznali sledovi opeklin, ki so baje posledica obratnih nezdod. Okolo ušes so imeli dečki uljesa, ker so dečke na barbarski način uhljali. Rane niso bile obvezane in tako se je na njih nabiral prah, ki ga je v steklarskih delavnicah več kot preveč, in posledica tega je bilo zastrupljenje krvi. Pri zaslišanju pred državnim pravdnikom so dečki soglasno izpovedali, da jih tovarniški delavci niso nikdar pretepali.

Nadaljna preiskava je pa spravila na dan še naslednje: Večina dečkov je bilo iz okrožja Burgos. Agentje so plačali njihovim staršem 75 do 300 frankov (71 do 285 K) kot dvajsetmesečno najemnino. Agentje so se obvezali, da bod plačali dečkom potne stroške in jim preskrbeli stanovanje in hrano. Zato so pa pobrali agentje ves zaslužek dečkov, ki je znašal 1,18 K do 1,90 K.

Kakšna pa je bila hrana, kakšno stanovanje? Spali so v barakah na slamicah, v katerih je kar mrgolelo mrčesa. Agent Lazo je stlačil 13 otrok v dve sobi in vsem trinajstim dal tri postelje. Lazo in njegov tovariš Gonzales sta pobegnila, le drugi agentje, ki so bili nekoliko manj lopovski, so počakali obravnavo. Ali tudi ti so odkazali otrokom strašno spalnico in jih hranili zgolj le s krompirjem in z repo. Policijski nadzornik je videl nekaj dečkov, ki so pobirali po trgu odpadke, da so si napravili juho. Oblečeni so bili v najostudnejše cunjce, za obvalo so imeli poleti in pozimi raztrgane sandale.

Sodnijska obravnava je bila zelo otežkočena, ker so agentje terorizirali dečke in jih z grožnjami pripravili do tega, da so govorili tako, da je bilo za agente dobro. Predvsem je bilo zelo težavno izvedeti od dečkov njihovo pravo starost. Vsi dečki so izpovedali, da so stari po trinajst let, čeprav so izgledali vsi mlajše. Preiskovalni sodnik je tudi dognal, da so ranjeni dečki skrivali svoje rane med delom, da bi jih ne pogladi iz dela, ali da bi ne dobili polovične meze, in vse le iz strahu pred jezo agentov.

Vsakdo bo vprašal, kakšna kazen je pač zadela kapitalističnega podjetnika, pri katerem so delali dečki. Nič, prav nič, se jim ni zgodilo. Pač je bila preiskava proti bratoma Legras že v teku, ker sta sprejela devetletnega dečka na delo. Dečka je prignal agent Gonzales, deček pa je bil sin njegove soproge. Ali človekoljubna podjetnika sta dokazala, da jima je bila izročena popolnoma pravilna delavska knjižica. In sodnik je seveda verjel tovarnarju, da je sprejel devetletnega dečka, ker je bil prepričan, da je star trinajst let.

Pred sodnikom se bo zagovarjalo pet agentov in v teku tega tedna bo izrečena obsodba.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdala in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Opozarjamo na varstvena znamenja

Le z »Zdravnik želodca« je prava znamka.

»Zdravnik želodca«

A. Kje pa pustite brusiti svoje nože in škarje?

B. Pri gosp. Ivanu Kraigherju. On je fin umetni brusar.

Tudi se dobi pri njem vsakovrstno zelo dobro blago.

Obiščite ga, stanuje v Ljubljani, Zidovska ulica šte. 3.

Družinski kruh

iz pekarnice »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«

je najboljši in najcenejši. - Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«. - Člani segajte po njem!

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju

naznanja svojim delegatom in zastopnikom, da se vrši

redni letni občni zbor

v nedeljo dne 9. februarja 1913 ob 2. popoldne v gostilniških prostorih gospoda Josipa Repovža v Zagorju.

Dnevni red:

1. Poročilo poslovanja v letu 1912.
2. Poročilo računskega sklepa za leto 1912.
3. Raznoterosti.

Zagorje, dne 18. januarja 1913.

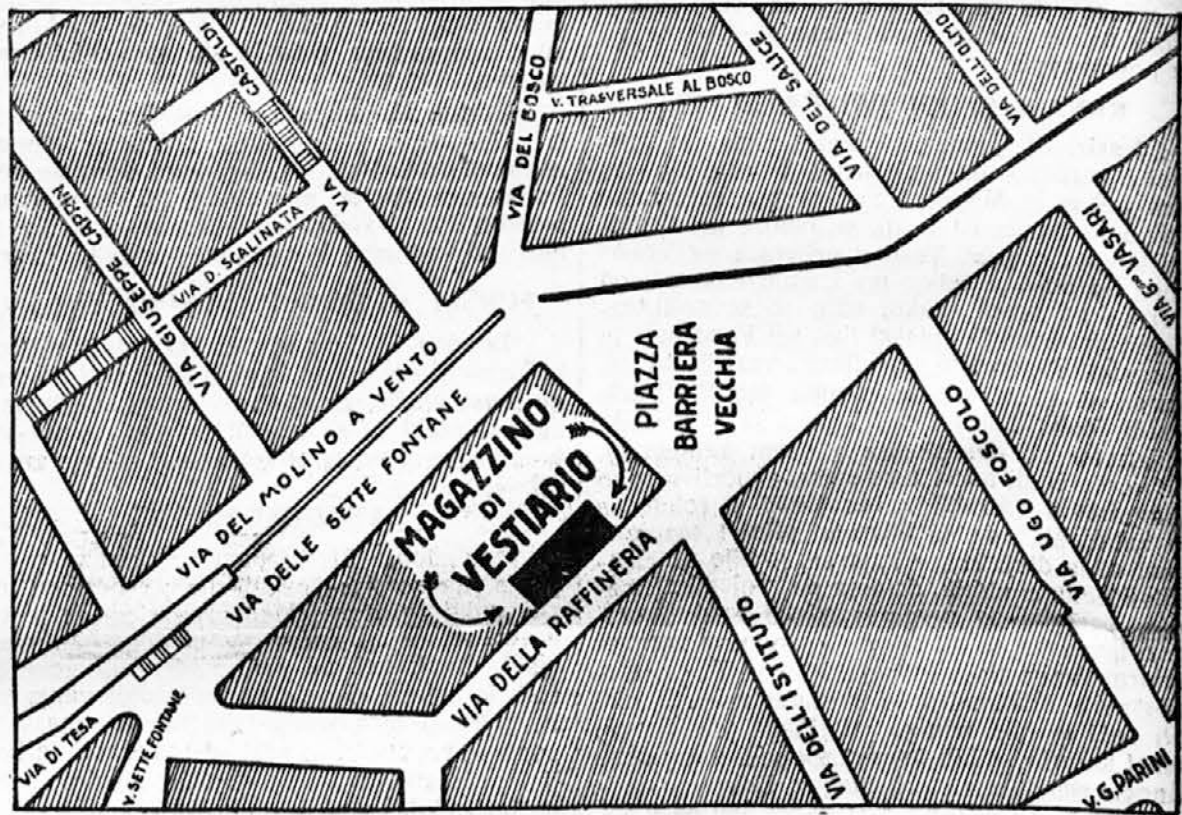
Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Zagorju.

Delavske konsumne zadruge ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Skladišče oblačil

Trst, ulica Raffineria šte. 3.

Evo izkaz inkasov od 18. septembra do 31. decembra 1913:

	Konfekcija		Manufakture		Obuvala		Pokrivala		Skupno	
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
September	5.624	86	6.977	88	2.548	32	1.636	50	16.787	56
Oktober	19.123	72	10.705	76	6.923	21	3.640	60	40.393	29
November	18.209	42	14.200	19	5.172	94	2.426	04	40.008	59
December	12.628	60	8.802	67	5.329	74	2.250	30	29.011	31
	55.586	60	40.686	50	19.974	21	9.953	44	126.200	75

Te številke govore jasneje nego vsaka druga ponarejena in lažnjiva reklama. One dokazujejo dejstvo, da članom »Delavskih zdruo« izdatno konvenira kupovati konfekcijsko blago, manufakture, obuvala in pokrivala edino v lastnem skladišču oblačil.

Naznanilo

članom »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« r. z. z o. z., ki stanujejo v Ljubljani in okolici:

Prodajalne društva: v Ljubljani (Sodna ulica, Krakovski nasip, Bohoričeva ulica); v Šiški (Celovška c., Kolodvorska c.) ter na Viču-Glincah.

se bodo od 1. februarja dalje zapirale zvečer ob pol 8. izvzemši v sobotah in dnevih pred prazniki.

NADZORSTVO.

NAČELSTVO.

Opomba: Za prodajalne na Gorenjskem se eventualna preuredba naznani po lozadevnem sklepu gorenjskih delegatov.